

MAARJA KANGRO

ATROPOSE OPEL MERIVA

Kiirus on tähtis esteetiline parameeter. Võimsus. Muidugi on esteetika üks inimolu põhiküsimusi, ja mitte üksnes ühiskonna korraldamisel ja hierarhiate eest hoolitsemisel, vaid ikka ka, nagu lootsid romantikud ja õpetavad kooliõpetajad, üksikisiku lunastuslikus plaanis. Lunastus, vaimne pääsemistunne ongi eelkõige esteetika küsimus. Uue esteetilise keskkonna abil sai minusugune oma elu mõneks ajaks jälle natuke kinni mätsida, see rebis mind mõneks ajaks pinnale, stimuleeris moraalselt ja võis olla lühiajalise uue elu lähtepunktiks. Uue auto sile puhtus, tema mootori intelligentne hääl ja salongi diskreetne lõhn panevad kogu meie organismi molekulid mõneks ajaks ilusamini organiseeruma. Uus ilus asi alandab vererõhku, tugevdab immuunsüsteemi, leevendab depressiooni, parandab vereringet ja taastab hormonaalset tasakaalu. Asjade esteetilis-moraalset panust meie edasielamisse ei ole võimalik ülehinnata.

Sõitsin läbi tuisu, mõtlesin sõita viiskümmend kilomeetrit linna ja viiskümmend tagasi, ja võib-olla tahtsin ma oma tegu suurema osa inimeste eest varjata. Anja sellest muidugi teadis, sest mul oli vaja kedagi, kes sõidaks vana Toyotsiga mu linnakodu aeda, juhul kui mulle õnn peaks naeratama.

Muidugi ma armastasin ja isikustasin oma vana autot ja mõte tema degradeerimisest tegi mu meele haledaks. Olin üks nendest, keda põlgas Pierre Boulle'i mees, kes vihkas masinaid: võisin hingetute olevuste pärast sõgedalt härduda. Uus auto oleks õigupoolest olnud stiimul otsida endale püsielukaaslane, kes võiks vana armsat autsi sõidus ja elus hoida. Oma suhtelises nooruses oli ta pannud mind mitu korda uhkust tundma. Olime ühel tuisusel ööl lugupeetud rootsi heliloojaga auto akendelt jääd kaapinud ja rootslane oli küsinud: “Kas sa panid auto käima? Mootor on nii vaikne, et ei saa arugi.” Tubli, Toyotsikene, oleme tegijad, isegi hellitatud skandinaavlane imestab.

Olin tulnud nädalaks maale, et paar pikemat kirjutist ära lõpetada. Lõpud olid kirjutistel teada nagu ikka, need pidid rõhutama lootust, et dialoog tiheneb ja hääled mitmekesistuvad, oletades sinna juurde tagasihoidlikult, et kirjutises valgustamist leidnud mõisted saavad dialoogi arengule viljakalt kaasa aidata. Kavatsesin maal vahtida kuni kolmapäevani või kuni ärevushäirete võimendumiseni, elektriradikas oli mul samuti kaasas, et hommikune ärkamine ja ahjukütmine liiga jäle poleks.

Aga meilboksi tuli kutse. Mind oli valitud kümne hulka, kelle vahel pidi N. ostukeskus välja loosima Opel Meriva 1.4T Enjoy. Ma olin detsembris ühe kupongi ära täitnud. Olin ostnud kolleegi jõuluolengu jaoks kaks veini ja endale veidi toitu, ja kassaneiu oli mulle öelnud, et ärge te tšekki ära visake, võtke see kupong, kirjutage oma nimi ja meiliaadress peale, kõik üle kahekümneviiesed tšekid lähevad loosimisele. Ma olin väsinud ja täitsin musta tintekaga kupongi korralikult ära, ümberringi tiirlemas koledate ruuduliste kapuutsijopedega noored. Kes teab, palju neid tšekke algselt oli, igatahes tundus üks kümnele suhteliselt hea võiduvõimalus.

Mõtlesin tõesti, et uus ratsu võiks anda mu elule uue hoo. Kedagi jälle peale võtta ja koju viia, võib-olla lõpuks ka endale koju tuua, moodsa disainiga puhtas autosalongis. Ma oleksin sinna juurde juuksed ära lõiganud ja nii mustale kui ka beežile mantlile äratulnud nõõbid uuesti ette õmmelnud. Sametpintsaku oleksin keemilisse viinud, telefoni välja vahetanud. Sotsiaalne renessanss, selle oleks võinud uus auto kaasa tuua, sest ega ta ju suur ralliauto polnud, kuigi omataoliste seas üldse mitte kehvake. Mootori töömaht oli Opel Meriva Turbol 1,4 liitrit, mu praegusel autol 1,6; Meriva võimsus oli 74kW ja mu praegusel 80. Arvustustes öeldi, et Meriva uus mudel olevat vanast kaheksandiku võrra keskkonnasäästlikum. Milline õnn. Tagumised ukсед käisid tal küll valele poole lahti, aga ega ma hakanud ju oma autos tagaistmel sõitma. Guugeldades sain teada ka, et *meriva* tähendas heebrea keeles tüli või vaidlust, aga kas seda oli automudelile nime andmisel arvesse võetud, ei selgunud. Automudelite nimed olid tihti mõistatuslikud.

Lumesadu oli tihe ja tee kehv, aga lörtsi pritsiva kaubiku taga polnud mõtet jokatada. Sõitsin ebameeldivalt rööpalisel teel kaubikust mööda ja just sel hetkel, kui ma oma sõiduritta tagasi keerasin, hüppas maanteele kass. Kassid ei olnud tavaliselt nii ettevaatamatud ja suveoludes võib-olla polekski see teele hüppamine olnud ohtlik temp. Muidugi oli mu esimene instinkt pidurdada, aga enesealalhoiukalkulatsioon sai sellest instinktist silmapilkselt võitu, sest nii tuulepäine ma veel polnud, et oleksin tagant tuleva kaubiku ära unustanud. Mõtlesin, et äkki kass pääseb ikkagi, või ehk mulle vähemalt tundub, et ta pääseb. Põntsatus, mis kostis, oli tõsine. Sõitsin veidi aega edasi, sest mul polnud mõtet loosimistseremooniale hiljaks jääda.

Siis nägin ma metsateed, mis oli lumest lahti aetud. Tõmbasin auto maantee äärde, pöörasin ta metsarajal ringi ja sõitsin tuldud teed tagasi. Nii. Ei olnud vist kassi. Loom oli minema liibanud, lume sisse ära sulanud, mis ta muud oli kui neurootiline hallutsinatsioon. Mõtlesin, et ei hakka targu eriti kaugemale vaatama. Aga kiisu lamas üsna sealsamas, ta oli surnud löögist, mitte pudruks sõidetud. Veidi õilsam viis surra. Kelle kass see oli? Suvaline, metsistunud loomake? Ma polnud suurem kassiasjatundja, aga mulle näis, et selline valge-kollasekirju isend pole oma liigi kõige harilikum esindaja, igatahes polnud ta *default*-hulkuv kass. Niisugusel oli ilmselt ikka omanik, kes kassi isikustas, pidas teda suureks koomikuks, lüürikuks, filosoofiks või zeni õpetajaks. Mõtlesin, kuidas me loomadele kaasa tunneme: kas omanikuga, hellitatud loomadele rohkem, sest nendega koos kannatab ka inimene ja inimese kannatus on artikuleeritum? Kas lugudel põhinev kaastunne on sügavam, teistsugune kui kaastunne palja elu vastu? *See on see murtud tiivaga tuvi, kellele inimesed olid viinud veekausi. See on naabrivanamehe ärahellitatud kass. See on kass, kelle eest niigi kunagi ei hoolitsetud.* Lugu on see, mis teeb valu. Kas ei vallanda palja elu hävingu nägemine meis pigem mingit empaatiasegust alarmi? *Siin on surnud asi, mis enne oli elus nagu sinagi: ettevaatust, ettevaatust, ettevaatust!*

Vaatasin puhta verise suuga loomakest. Omanikku poleks küll osanud otsida. Mul oli autos paar kuud kaasa sõitnud kilekott raamatukogu raamatutega, mida ma miskipärast ei raatsinud tagastada. Valasin raamatud kilekotist tagaistmele, korjasin kassi kilekotiga üles ja tõstsain ta pagasnikusse. Äkki ma kaevan pärast loomakesele kuhugi metsa alla

haua, äkki ma viitsin külmunud maaga jännata. Jätta tapetud elukas maanteele vedelema ei tundunud mulle hea endena.

Lumesadu paistis tihenevat.

Anja, keskmiselt edukas perfokakunstnik ja mu kunagine pinginaaber, seisis ostukeskuse fuajees ja irvitas. Ta pidi viima vana truu autsi mu linnakodu hoovi Nõmmel. Mul oli hea meel Anjat näha, ta oli vahepeal tükk aega Indias redutanud. Tuisusest ilmast hoolimata oli ta endale kusagilt hankinud mangojätise, mis harmoneerus tema kollase baretiga.

“Nu, tarbijamängur, kapitalismi miraažide ohver!” ütles ta.

Korraks turgatas mulle pähe, et mis siis kassist saab, kui ma uue auto võidan. Kas ma tõstan kiisulaibakese ühest pagasnikust teise, otse uude lõhnavasse autosse, puhtale tumehallile riidele – peaasi, et ma ei unusta? Elevel olekuga Anjale ei hakanud ma praegu õnnetust loomast rääkima.

Helehall Opel Meriva vaatas mulle suurest saalist vastu – taibukate, emalike silmadega. See oli heatahtlik, mõistev elukas, võib-olla delfiini iseloomuga. Ostukeskuse logoga polnud teda alavääristatud.

Registreerimislauas istus hambaklambritega päevitunud tütarlaps, kes palus mult ostutšekki ja kutset. Siis küsis ta, mis nime all mind teadustada, ja mina ütlesin: “Atropos.”

“Atropos?” küsis neiu umbusklikult.

“Nojah. Kirjutage, nagu kuulete.” Anuutrof ja Siksaal, mis mulle kõigepealt pähe tulid, olid liiga magedad. Kui neiu nägi ID-kaardilt mu päris nime, tahtis ta Atropost maha tõmmata, aga jäi lõpuks rahu- le mu lubadusega avalikustada oma kodanikunimi võidu korral. Neiu teatas mulle veel, et kõigist lõppvoorus osalejaist tehakse portreefoto, mis pannakse üles ostukeskuse kodulehele. Aga õnneks mitte ainult sinna, vaid ikka ka ostukeskuse Facebooki-galeriisse.

Kahmasin Anjal käsivarrest. “Kuule, kas sa ei tahaks mulle oma baretti laenata? Selleks hetkeks, kui ma sinna ette loosi võtma lähen.”

“Oota, mida? Tahad *se*da pähe panna või?”

“Nojah, mida iganes.”

“See on minu põhibarett ju. Minu kollane, mu *feature*. Sina oled sellega nagu – ”

“Keegi ei tunne seda ära, kui see minu peas on. Ausalt, Anja. Ole hea.”

“Mina ei tea.”

Anja võttis kollase bareti peast ja ulatas mulle. Sättisin selle pähe, jälgides peeglitega kaetud suurelt sambalt, kuidas ma omandasin teatava kloun-kunstniku välimuse.

“Päikesepillid. Ega sul ei juhtu päikesepillile olema?”

“Et nagu tuisu vastu või?”

“Nojah. Ma lähen ostan siis, viitsid sa kaasa tulla? Kümme minutit on veel aega.”

“Mida pabinat.”

“Mu kolleegid ja – vaat jah, tudengid võivad seda pilti Facebookis näha. Mu autoriteet on õõnestatud.”

Anja naeris.

“Nii et see ei lähe mitte, et sa annad neile mingeid marksiste lugeda ja mängid ise ostukeskuses tarbijamänge? Appi, õpetajal on loosiauto!”

“Asi pole marksistides. Ma ei räägi praegu üldse neist muide. Aga põhimõtteliselt.”

Olin aru saanud, et kogu südamest tudengid mind ei armastanud. Tagasiside lehtedel viriseti, et pooled loengud jäävad ära, ehkki olin ära jätnud vaid viiendiku. Samuti viriseti, et seminar ei kaasa piisavalt. Lasksin pikajuukselistel tüdrukutel ette lugeda, *ich bin die liebe mumie und aus ägypten kumm i e*, erutasin autori huumorist näitlikult, aga tudengite noored silmad pilkused tuimalt.

“Vabandage, ma tahaks ka sihukest autot, kust te saite?” jätkas Anja.

“Tõesti. Sihuke juhtum ei lisa mu kujule usaldusväärust. See on nagu see Mrožeki humoresk, kus elevant koolilaste silme all õhku tõusis. Ma pean oma elevanti maa peal hoidma. Ma lähen ostan need päikesepillid nüüd ära.”

“Jälle ühed päikesepillid,” ütles Anja. “Kui palju raha ma ise olen elu jooksul nende peale magama pannud. Absoluutselt igal reisil ostan jälle uued, pea on nagu sõelapõhi. Mul on kodus terve kast, oleks ma teadnud.”

“Kurat, loosimine hakkab kohe peale.”

Aga odavaid putkaprille selles ostukeskuses ei müüdudki. Üks bu-tiigike, mis müüs veidrat pesu ja morbiidselt epateerivaid, küllap hi-lisele teismeeale panustavaid õhtutualette, paistis hetkel olevat ainus, mis pakkus ka päikesepriile. Prille oli kolme tüüpi, odavaimad neist maksid 22 eurot. Uus Opel Meriva pidi maksma vähemalt 16–17 000 eurot. Ja mis mu reputatsioon kõik maksis. 22-euroste prillide külge-del naeratasid sätendavad kolbad. Mida iganes.

“Kolmandana tuleb siia oma õnne katsuma – Rünno. Kus meil on Rünno?”

Läikivvalges, kõledalt suvises ülikonnas konferansjee kandis hele-halli kübarakest, millel sädeles auhinna välja pannud autopoe logo. Ta kõndis kekil sammul laval edasi-tagasi ja kordas: “Rünno. Rünno-Rünno. Tule Fortuuna manu.” Ta oli oma oleku odavalt intensiivseks kruvinud ja temast oli kahju.

Fortuuna oli keskealine, Cicciolina nägu trimmis naine, kes keeras aeg-ajalt kavalalt naeratades pea viltu. Ilmselt pidi see näitama saatuse kelmikat, ettearvamatut loomust. Naine hoidis käes suurt silindrit, millest paistis terve hunnik paberirulle.

“Pagan, ma ei lähe,” pomisesin Anjale. “Võita oleks piinlik. Ja kao-tada pole ka mõtet.” Tõmbasin kollase baret'i sügavamale pähe, mis muutis mu väljanägemise veel idiootlikumaks.

“Võta vabamalt nüüd, kuule.” Anja itsitas. “Eneseiroonia sulas täit-sa ära?”

Umbes kümneaastane kõhnuke poiss läks nagu väike vapper sõdur Cicciolina juurde ja tõmbas tolle silindrist korralikult kõige ülemise rulli.

“Ja Rünno on võitnud – mis siis Rünno võitis – jaa – Rünno võitis tasuta stepptantsutunni akadeemias Per Aspera! Önnitleme, Rünno-poiss!”

“Et siis *per aspeera*,” pomises Anja.

“Järgmine on meil – järgmine – on – mis te arvate?”

“Väga piinlik,” pomisesin. Anja patsutas mulle õlale.

“Ossa, su põsed täitsa õhetavad,” ütles ta totralt kihistades. “Ma arvasin kuidagi, et sa paned õnnemängudele *cool*’imalt vastu, aga vaata nüüd.”

“Elle!”

Kirsipunases kostüümis Elle poseeris Facebooki pildi jaoks, käed bravuurikalt puusas. Mulle tundus selja tagant vaadates, et Elle puusas käsivarred võdisesid veidi. Või tegi ta seda meelega, et erootiliselt mõjuda.

“Elle sirutab käe Fortuuna toru poole – sirutab-sirutab käekese, Elle – ja Elle võitiski – mis te arvate, mis Elle võitis? Elle, mis sa ise arvad?”

Elle naeratas igemeid paljastades ja raputas pead.

“Elle on võitnud – tasuta steptantsutunni! Hurraa! Oled varem steppida klõbistanud, ei ole? Hurraa, hurraa!”

Inimesed plaksutasid, rõõmustades oma võiduvõimaluste kasvamise üle.

“Rein – ja Rein läheb meil kohe – Rein läheb meil – steptantsu tantsima akadeemiasse peraspeera! Klipsa-klõpsa! Palju õnne!”

Paberirulli, millele oli kirjutatud sinihõbedaselt *Per Aspera!*, hoidis Rein käes nagu tühja õlletopsi, millele ta pole veel prügikasti leidnud.

“Atropos!” hüüdis konferansjee hämmeldunult ja kissitas silmi. “Atropos. Kui Atropos, siis Atropos. Palume siia At-ro-po-se!”

“Persse.”

Vaatasin korra Anja poole, too irvitas ja noogutas. Läksin kiiresti, justkui end kiirusega varjata lootes lava poole.

“Üks hetk, seisatage, palun! Foto-foto!”

Peatusin, aga liiga lühikeseks hetkeks, nii et kohe öeldi: “Oot, palun astuge sammuke tagasi, meie fotograaf tahab teist ikka korraliku portreepildi teha.”

Mõtlesin algul, et eiran käsku või lähen üldse minema, ent kuna sellega oleks mu isik juba pöördumatult esile tõusnud, astusin kuulekalt sammu tagasi.

“Nii, palun võtame prillid eest ära ja näitame rahvale ka oma silmi! Palun, At-ro-pos!”

Mõtlesin, kas öelda, et vaat ei võta. Tõstsin 22-eurosed kolbaprillid korraks eest ja panin nad siis kohe jälle pähe tagasi.

“Palume, astuge Fortuuna palge ligi, Atropos! Mis on tal teile tänaseks varutud?”

Fortuuna naeratas mulle laia erkroosat naeratust ja sirutas silindri

minu poole. Päikesepillid paistsid üsna hästi läbi ja ma pidin nüüd hoolas olema.

Ma märkasin, tõepoolest, nägin selgelt ühe rulli sees teistsugust tumesinist kirjariba. See oli ülalt teine rull, päris silindri keskel. Pöörasin silmad korraks lakke, teeseldes, et raban oma õnne huupi, ja tõmbasin siis rulli välja.

“Atropos on võitnud – mis siis on Atropose-nimeline õnnekatsuja meil täna võitnud, mis tuuli on Fortuuna talle toonud?”

Anja vahtis mind umbusklikult.

“Atropos on võitnud tasuta stepptantsutunni! Palju õnne, Atropos!”

Kaks inimest hiljem tuli matsakas teismeline tüdruk ja tõmbas Opel Meriva loosi välja. Ta naeratas vaguralt nagu jänku, mispeale kutsuti lavale tüdruku mitte eriti matsakas, isegi häirivalt noorepoolne isa, kes patsutas tütrele kohmetult õlale.

Konferansjee naeratas mesiselt nagu mõrtsukpolitseinik. “Hurraa, hurraa, hurraa! Aivi-Penelope võttis siit praegu välja selle, mida me kõik tulistvalu ihalesime! Tubli tüdruk, Aivi-Penelope! Kas sul juhi-load on juba talle? Ei ole? Jõuad veel, jõuad!”

Konferansjee ei lasknud oma intensiivsusel langeda, korrutas masinlikus ekstaasis “hahhahhahhahaa” ja vangutas naeratades pead. “Aga kõigil teistel teeb tuju reipaks ja tervise tugevaks tunnike stepptantsu vabalt valitud ajal! Palju õnne meile kõigile!”

Pühapäeva pärastlõunal oli klaasseintega kohvik rahvast täis, paistis, et tuisk selle koha austajaid ei mõjutanud. Meil vedas, aknaalusest lauast läks üks paarike parajasti minema. Olin lubanud Anjale moraalse toetuse eest välja teha, aga nüüd oli mind asjatule sõidule mõeldes haaranud kokkuhoiumeeleolu, nii et endale võtsin ma kõige odavama supi. See oli hernesupp, aga mitte niisama lihtne, vaid disaineriherne-supp, ennenägematult erksa värvitooniga.

“Kas sulle ei tundu vahel, et inimese aju, üks osa ajust teeb tema ülejäänud teadvuse, ma mõtlen, tema mina suhtes saboteerivaid ot-suseid?” küsisin ma Anjalt.

“Kuule, sitta sellest, et nii läks.”

“Ma mõtlen, et vahel ma tean selgelt, kuidas oleks õige toimida,

nii-öelda milline vastusevariant tuleks valida, ja lihtsalt vaatan pealt, kuidas mu käsi vajutab valele nupule. Ma nägin täitsa selgesti, millise rulli sees oli teistsugune kiri.”

“Oh jumal küll.” Anja maiustas lambakotlettidega, mis tegid kadedaks, kuigi disainerihernesupp ei maitsenud halvasti.

“See on nagu see Libeti katse. Mingid teadvustamatud ajuprotsessid otsustavad enne meid, kuidas me hakkame tegutsema. Ma ei mäleta, mitusada millisekundit see vahe oli – kakssada, kolmsada? –, kui aju on juba otsustanud, aga meie ei tea veel midagi. Kes see on, kes otsuse teeb?”

Anja vaatas mulle otsa. “On see retooriline küsimus? Või tahad sa sellega psühhiaatri poole pöörduda?”

“Psühhiaatri. Sitta, jah.”

Võtsin lusikataie kirkast hernesuppi ja kujutlesin jälle uue auto kultuurset salongilõhna.

Jõime paar kohvi, siis otsustas Anja, et tahab veel üht klaasi veini teha, ja mina võtsin ühe alkoholivaba õlle. Märkasin, et olin päike-seprillid pealaele lükanud nagu suvitaja. Kui ma tagasi maale sõitma asutasin, oli juba ammu pime. Nagu Anjagi ütles, oleks olnud arukam linna jääda, aga mul oli ikkagi veel kolm vaba päeva ja maal väikeses külmkapis olid mul sulama jäänud kaheksajalad. Ja mis põhiline, suur läpakas koos targa jutuga oli ka seal.

Lumesadu oli muutunud kõvasti tihedamaks. Kuigi oli pühapäeva õhtu, liikus linna poole vaid mõni üksik auto. Oleksin pidanud kohe otsa ringi keerama ja linna tagasi sõitma. Siiski oli mulle jäänud mulje, et kohalik vald on teede lahtiajamisel tubli, neil oli üks teatav Väino, kes lükkas tee kuni aiavärvani ilma lisatasuta puhtaks. Mulle oli jäänud mulje, et Väino ei joonud ja tegutses ka nädalavahetustel.

Olin võib-olla oma kolmkümmend kilomeetrit linnast välja jõudnud, kui märkasin lummekasvava sõidutee keskel inimest. Inimene vehkis kohmakalt käega; see oli vana naine, ilmselt hull. Keerasin vastassuunda, et hullule eidele mitte otsa sõita; ma ei tea, kuidas oleksin otsustanud, kui sealt oleks keegi vastu tulnud. Auto keeras korra tagumiku ette ja mul oli tegemist, et teel püsida. Kui olin suutnud olukorra kontrolli alla saada, sõitsin aeglaselt edasi. Vanaeit pidi täna öösel tuisus hukka saama. Homsetest, ülehomsetest uudistest kuuleb,

et Tallinn–N. maantee äärest leiti külmunud vana naise surnukeha. Kas ma suudan uudiseid kuulates kaasa tunda? “Kole lugu. Keegi pidi teda ju ikka nägema, kas siis üldse möödasõitjaid polnud?” Mitte keegi peale minu ei pidanud seda teada saama. Pidurdasin ja tagurdasin pikalt läbi lume vanaeide suunas.

Suhteliselt pikka kasvu eit tegi autoukse lahti ja istus ilma midagi küsimata sisse. Ta ei teretanud ega naeratanud.

“Kuhu te sõita soovisite?” küsisin.

“Linna poole, lähete Talina poole?” küsis eit madala monotoonse häälega.

“Ma lähen just vastassuunas. Te olite valel pool teed, kui te linna tahtsite minna.”

“Ah niiviisi,” ütles vanaeit ja istus range näoga autos edasi.

“Kust te tulite, äkki peaksite koju tagasi minema? Niimoodi tuisuga ei jõua te enam kuhugi, vaadake, teiselt poolt ei tule ühtki autot.”

“Ja-jah. Jeesusmaria,” pobises eit.

“Kus teie kodu on?” küsisin. Minu teada polnud ümbruskonnas mingeid hooldekodusid, kust moor oleks võinud jalga lasta.

“Armand. Armand on kodu nüüd.”

“Kas ma sõidan edasi – kuhu poole teie kodu jääb, on see maanteest kaugel?”

“Jeesusmaria, Armand, ma kardan Armandit.” Eit ei vaadanud mulle otsa ja pobises: “Omaenda poega kardan, kodu on ta jälle.”

“Ja kus see kodu on?”

“Sammetis.”

Mulle tundus, et olin kunagi sellist kohaviita näinud oma kökatsist järve poole sõites. Kui ma ikka olin seda näinud. Sest kuidas eit sealt selle ilmaga siia sai, oma kakskümmend viis kilomeetrit, kui mitte rohkem? Hakkasin sõitma ja soojas autosalongis hakkas levima kusehais, mis läks iga sekundiga kirbemaks.

“Kas te elate siis Sammeti külas?” küsisin juba kõrgema ja kannatamatuma häälega.

“Kalmuse.”

See nimi ei tulnud mulle tuttav ette. Mõtlesin, et viin eideraipe lihtsalt külakeskusesse, tehku need seal temaga, mis tahavad. Jah, kutsun sinna politsei, kui muud üle ei jää.

“Kuidas te mööda maanteed nii kaugele saite?”

“Jeesus, jeesusmaria,” kordas vanaeit. “Mis te räägite?”

“Kuidas te siia saite?”

“Jajah. Hirmsasti tuiskab. Saha-Ants ka... Jeesusmaria.”

“Saha-Ants tõi?”

“Ei. Mul Armand tuli hommiku koju jälle. Suvel sai juba lahti, enne aega.”

“Lahti?”

“Istus kuus aastat ju.”

Kusehais oli tihke. Mõtlesin esiistmele vanaeide tagumiku all, hakkasin läkastades kõhima ja tegin siis akna lahti. Lumi lendas sisse, liiga palju lund.

“Kuus aastat.”

“Miks ta istus siis?” Suhistasin akna uuesti kinni ja surusin reflektorise kõha maha.

“Inimese pärast istus, Armand. Inimese pärast. Sõbra pussitas ära. Jeesusmaria. Nüüd ütles, need viimased aastad on Jeesus tema juurde tulnud. Ütleb mulle niimoodi. Mina arvan, et ei tulnud, pojakene. See ei olnud Jeesus.”

“See on küll kole lugu.”

“Ma nii kardan, teate.” Vanaeit rääkis ikka justkui esiklaasiga, mitte minuga. “Nüüd suvel hakkas käima mul. Toob kinki. Mina kardan, mõtlen ise, et lihane poeg, aga kardan.”

Vaatasin vanaeide kitsast, allakaarduvate suunurkade ja kõrge laubaga nägu: võib-olla oli ta noores eas olnud tuim iludus. Kui mitu korda järjest peab püksi laskma, et selline hais tekiks? Ilmselt olid sukkpüksid ka kõik täis kustud, või mis tal seal all olid, ja ebamäära vürvi tume mantel samuti, ka sinna pidid olema ladestunud eri aegade kusekihid. Kas sõna kusekihi kohta võiks olla “kusestu”? Kõha tuli uuesti peale.

“Ma ei taha midagi öelda, aga see ilus Airi. Te teate, poe juures oli kuulutus sügise. Ma ütlen Armandile, kas sina, poiss, tead, kus ta jäi. Tema paneb mul kõõgiritiku ümber kaela, niimoodi. Jeesusmaria.”

Tee oli üleni valge, valged roopad tuisklumes muutusid üha hajusamaks. Kui palju võis veel sõita olla? Võib-olla oleksin pidanud nüüd ringi keerama, enne kui hilja. Idioot, et ma arvuti niimoodi maha

jätsin. Vana juust küll, aga mõni poolearuline sisse-murdja ei pruugi sellest aru saada. Muu kõvaketas on kopeeritud, aga need uued meelisklused mitte. Kas vanamoor sõidaks minuga terve tee linna tagasi – ja kuhu ta linnas läheks?

“See oli ilus tüdruk, jeesusmaria, kondiitriks õppis. Aga minu poiss on viiskümmend kolm ju.”

Meile lõi vastu tugev, pehme vall. Esiklaas kattus üleni valge massiga, kojamehed ei jaksanud midagi teha. Auto keeras end natuke viltu, aga see oli ka kõik. Rohkem ta enam ei liikunud. Vajutasin gaasi ja üritasin tagurdada. Maanteed ei olnud enam kummaski suunas, justkui laviin oli sellele peale vajunud.

“Me oleme kinni. Tee on täis tuisanud.” Tegin autoakna lahti, hingasin värsket õhku ja lund. Vanaeit jäi istuma, tuisk tegi mu näo märjaks.

“Lumi. Lumi tuleb sisse niimoodi,” ütles eit madala monotoonse häälega.

Jeesusmaria.

Taevast tuiskasid alla valged joad, niimoodi kujutati mu lapsepõlvefilmides kosmosereise. Võtsin telefoni ja valisin 112. Jah. Väljakutseid oli juba palju. Tehakse, mis suudetakse. Tuleb autos soojas olla ja kannatust varuda. Roomiksõidukitega võtab see natukene aega.

Vaatasin valgesse kosmosesse ja tundsin, et disainerihernesupist on viimne kui jälg kadunud. Kas ma suudan lumelabidaga end maantee vaba osani välja kühveldada? Või on targem roomiksõidukeid oodata?

Kui ma uuesti autoukse lahti tegin, lõi vanainimese kusehais mulle lainena vastu ja ma hakkasin jälle kõhima. *Kkhäkkhhhh*. Kurat.

“Äkki lähete ka välja, tuulutate ennast?”

“Mis nüüd saab siis?” küsis eit.

“Päästeamet tuleb. Aga millal, ei tea.” Vaatasin eide lolli murelikku nägu. “Minge tuulutage ennast natuke.”

“Mis ma hakkam. Ootan ära. Politsei tuleb, ma räägin ka, olen kogu aeg rääkinud, et nüüd räägin, jeesusmaria. Aga ma ei hakka ju pojale kutsuma.”

“Kuulge, ma pean vahepeal mootori välja lülitama, siis hakkab külm, minge välja nüüd, liigutage.”

“Mis ta ikka hakkab.” Eit vaatas murelik-tuima näoga valget esiklaasi.

Läksin võtsin pagasnikust lumelabida ja kaevasin sellega endale maantee kõrvale sügavasse lumme väikese raja. Siis läksin auto juurde tagasi ja tõstsin ettevaatlikult, kilekoti servadest hoides, pagasnikust välja surnud kassi. Kollakasvalge keha oli lõtv ja kerge. Astusin mööda lummekaevatud rada metsa poole, võtsin hoogu ja heitsin looma koos punase Dussmanni-kilekotiga allatuult, nii kaugele endast eemale, kui suutsin. “Holaa!” hüüdsin ma ja tuisk vastas vingumisega. Kilekott lendas nagu viirastuslik puri tumeda kuusiku poole.

Hakkasin endale Tallinna suunas teed kaevama nagu Sisyphos. Oleksin ma hoolega teises suunas vaadanud, oleksin ma ehk näinud läbi lume auto poole sumpavat tumedat mehekuju. Või ei oleks ma seal midagi näinud.